

УДК 332.2.01

А. М. Третяк,
д. е. н., професор, член-кореспондент НААН,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-1154-4797

В. М. Третяк,
д. е. н., професор, Сумський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0001-6779-1941

Т. М. Прядка,
к. е. н., доцент, Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-6179-0128

Н. О. Капінос,
к. е. н., Сумський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-9354-5311

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.37

ІНСТИТУЦІОЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

A. Tretiak,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher,
Institute of Agroecology and Nature Management of NAAS of Ukraine

V. Tretiak,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University

T. Priadka,
PhD in Economics, Associate Professor, Bila Tserkva National Agrarian University

N. Kapinos,
PhD in Economics, Sumy National Agrarian University

INSTITUTIONALIZATION OF LAND ORGANIZATION AND LAND PLANNING DEVELOPMENT

Обґрунтовано, що землевпорядна діяльність (землевпорядкування) є соціально-економічною інституцією, що забезпечує довіру, порозуміння і керованість у соціально-економічному просторі, через професійну обробку, подачу і інтерпретацію для користувачів земельної інформації про факти і процеси життєдіяльності організацій (інститутів). У вузькому сприйнятті землевпорядкування — це Інституція трансформації з допомогою специфічних методів, правил (формальна її складова) і професійних навиків і суджень (неформальна складова інституції) фактів землегосподарювання на мову цифр для порозуміння і керованості усіх суб'єктів соціально-економічного простору. В широкому сенсі землевпорядна діяльність як Інституція формує певне обличчя землеволодінь і землекористувань, державних земельних установ, громадських та інших організацій (Інститутів), що організують та здійснюють управління використанням і охороною земель та інших природних ресурсів й забезпечують важливе інформаційне наповнення місцевих, регіональних, національних і глобальних соціально-економічних просторів. Інституція землевпорядкування передусім характеризується станом неформальної складової, її здатністю через "організації-інститути" (в першу чергу об'єднання професійних землевпорядників) впливати на прийняття і дотримання "правил гри". Впливати на ефективне представлення управлінської та господарської діяльності пов'язаною із землею в суспільстві. Цей приріст теоретичних уявлень відкриває нові шляхи розвитку землевпорядкування, а відповідно і заходів земельної реформи. Його наукова і нормативно-правова складові ("правила гри") все в більшій мірі базуються на ідеях, впливі професійного середовища, що має стати все більш організаційно об'єднаним. З іншого боку, інституціональна теорія землевпорядкування відкриває можливість та обґрунтовує потребу застосування в земельній політиці державних регуляторних органів, наукових шкіл, професійних об'єднань землевпорядників, ідеології "землевпорядного інжинірингу" та "землевпорядного імперіалізму".

It is substantiated that land planning activity is a socio-economic institution that provides trust, understanding and in the socio-economic area, through professional processing, submission and interpretation for users of land information about the facts and processes of organizations (institutions). In the narrow sense the land planning is the Institution of transformation using specific methods, rules (its formal component) and professional skills and judgments (informal component of the institution) of land managing facts in the language of numbers for understanding and manageability of all subjects of the socio-economic area. In a broad sense, land planning as an institution forms a certain face of land-tenure and land-use, state land institutions, public and other organizations (institutes) who organize and manage the use and protection of land and other natural resources and provide important informational content of local, regional, national and global socio-economic areas. The institution of land planning is primarily characterized by the state of the informal component, its ability to influence the adoption and compliance with the "rules of the game" through "organizations-institutions" (primarily associations of professional land surveyors). Influence the effective representation of management and economic activities related to land in society. This increase in theoretical ideas opens up new ways to develop land planning and, consequently, land reform measures. Its scientific and legal components ("rules of the game") are increasingly based on ideas, the influence of the professional environment, which should become more and more organizationally united. On the other hand, the institutional theory of land planning opens the possibility and substantiates the need for the use of state regulatory bodies, scientific schools, professional associations of land surveyors, the ideology of "land planning engineering" and "land planning imperialism" in land policy.

Ключові слова: інституціалізація, новітня інституціонально-поведінкова теорія, землеустрій, землевпорядкування, землевпорядна наука, землевпорядна діяльність.

Key words: institutional theory, land organization, land planning, land planning science, land planning activities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні на практиці землеустрій та землевпорядкування зведено до землемірства (геодезичних і кадастрових зйомок), а не формування ринково-орієнтованого земельного устрою, науково-обґрунтованого розподілу (перерозподілу) земель, капіталізації та екологізації землекористування. Займаючи вагоме місце в управлінні земельними ресурсами та землекористуванням суб'єктів господарювання, землевпорядкування не стало вагомим інструментом у прийнятті державних рішень, рішень на земельному та ринку земельного капіталу. Зокрема, займаючи провідну роль у здійсненні першого етапу земельної реформи (1990—2000 рр.), землевпорядкування не переросло із системи межування земель до системи капіталізації, екологізації та невід'ємної складової розвитку соціально-економічного простору у межах територіальних громад, регіонів та країни загалом. Землевпорядна спеціалізація земельних відносин та системи землекористування значно посилила роль і місце землевпорядної діяльності у розвитку економіки країни і її територій. Проте інституціональний розвиток землеустрою та землевпорядкування не встигає за запитами практики. Обмежено декларуються функції, предмет і об'єкти землеустрою та землевпорядкування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика сучасного розвитку землеустрою та землевпорядкування в Україні на засадах інституціональної економічної теорії розглядається в працях А.М. Третяка, В.М. Третяк, Т.М. Прядка, Н.О. Капінос [1; 2; 3], де підкреслюється необхідність запровадження системного, інституціонального підходу до аналізу та розвитку теорії землеустрою та землевпорядкування.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є обґрунтування розвитку землеустрою та землевпорядкування в Україні на засадах новітньої інституціонально-поведінкової економічної теорії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Невідповідність практики і теорії є передусім проблемою землевпорядної науки, яка залишається зі слабкою версією теорії. Розвиток землевпорядної науки логічно пов'язується з розвитком соціально-поведінкової науки. Економічна наука, як складова соціально-поведінкової, на сьогодні також має слабку версію теорії. Проте вона значно потужніша, ніж землевпорядна наука, та генерує нові підходи і бачення. Інституціональний аналіз та поведінковий підхід зайняв вагоме місце у розвитку економічної науки. Початкові дослідження за інституціональними спрямуваннями є і в науковців-землевпорядників. Але до цього часу не було сформовано відповідної парадигми, що дозволяла б говорити про нову — інституціональну теорію розвитку землеустрою та землевпорядкування.

Вперше в Україні про базовість саме оновленого теоретичного обґрунтування реформування вітчизняної системи землеустрою та землевпорядкування заявлено у 2008 році в Концепції вдосконалення земельних відносин в Україні [4]. Зокрема, в ній було відмічено, що головною причиною слабкої результативності земельної реформи залишається не розвиненість економічних і екологічних відносин власності на землю, системи землевпорядкування загалом, та зокрема землеустрою і земельного кадастру. Такий стан обумовлений виключно обмежено-стандартним, техніко-інформаційним процесом управління земельними відносинами та землекористуванням, а не як більш, впливового економічного окремого явища, ефективність якого передусім залежить від соціокультурних психотипів політиків, економістів, екологів, юристів, землевпорядників та інших фахівців, рівня їх здатності до самоорганізації й впливу на виконання та формування "правил гри".

З'ясування важливості соціального впливу на землевпорядну практику і науку спонукає до розбудови теорії землеустрою та землевпорядкування на засадах економічної інституціонально-поведінкової теорії [3]. Такий напрям дослідження обумовлений близькими дослідженнями ряду провідних вчених західних науко-

Рис. 1. Теоретичні складові зростання сутності землевпорядкування від "Системи" до "Інституції" (гіпотеза дослідження)

вих шкіл [5]. Формуючи філософську платформу розбудови інституціонально-поведінкової теорії землеустрою та землевпорядкування, ми врахували і сучасні тенденції практики та фундаментальні напрацювання наукових шкіл, які досліджують землеустрій та землевпорядкування від "замкнутої" інформаційно-технічної системи до вагомого явища національних та глобальних соціально-економічних просторів.

На рисунку 1 приведено узагальнену основу гіпотези нашого дослідження — класичні та сучасні теорії землеустрою сформулювали базовість сприйняття явища землевпорядкування як техніко-економічної "Системи", а позитивістські та інституціональні теоретичні новації мають пояснити його сьгоднішнє зростання до рівня соціально-економічної "Інституції".

Саме рух землеустрою та землевпорядкування від однієї із функцій управління земельними ресурсами до більш вагомішого і самостійнішого явища в економіці та екології яке обґрунтовує інституціонально-поведінкова теорія землеустрою та землевпорядкування. У рамках нормативних теорій наявний на практиці розвиток соціально-економічної сутності землеустрою та землевпорядкування не пояснюється, та більше того, обмежується теоретичними догмами. Застосувавши методи аналізу та синтезу до розгляду сучасного землеустрою та землевпорядкування як суспільного явища, ми прийшли до висновків, що землевпорядна наука відповідає всім теоретичним ознакам соціально-поведінкової науки в цілому, так і економічної інституції зокрема.

У таблиці 1 наведено основні критерії інституцій у цих теоріях, кожна з яких цілком відповідає явищу "землеустрій та землевпорядкування". Більше того, явище "землевпорядкування" відповідає і всім характерним для соціальних інституцій рисам (табл. 2). Виходячи з положень, викладених у таблицях 1 і 2, можемо говорити, що землевпорядна діяльність є особливим явищем у соціально-економічному просторі та є окремою Інституцією і Інститутом цього простору. У науковій літературі широко застосовуються поняття "інститут освіти", "інститут медицини", "інститут судочинства" та інші.

Настав час пояснити та вживати і поняття "Інституція та Інститут землевпорядкування" (рис. 2). У соціальних і економічних теоріях поняття "Інституція" та "Інститут" є складним і багатограним явищем. Кожний

Таблиця 1. Відповідність явища "землеустрій та землевпорядкування" критеріям інституцій в економічних та соціальних теоріях

Основні критерії інституцій в теоріях	
Соціології:	Економіки:
1) формування відносин між людьми в межах економічного простору власності та землекористування;	1) максимізація корисності від функціонування заходів землеустрою та землекористування;
2) соціальна практика є регулярною і довгостроковою (безстроковою);	2) зменшення невизначеності (через формування земельно-інформаційного простору);
3) деперсоналізована система;	3) вплив землеустрою та землевпорядкування на економіку землекористування;
4) нормативна і стабільна але складна практика, що підлягає широкому соціальному контролю	4) чітке визначення функцій і завдань землеустрою та землевпорядкування;
	5) складність явища «землеустрій та землевпорядкування» - сукупність інституцій і інститутів, які історично функціонують як єдине ціле

науковий напрям інституціональної теорії ("старий", "новий" інституціоналізм, різні його доктрини) доповнюють і поглиблюють сутність поняття Інституція та Інститут. Одне із емних та найбільш сприйнятих визначень дав основоположник цієї теорії Джеффри Ходжсон: "Інституції — це одночасно і об'єктивно існуючі ут-

Таблиця 2. Відповідність землевпорядкування критеріям ідентифікації соціальних інститутів

Характерні риси інституцій та інститутів	
Ролі	Від рядового землевпорядника до головного та керівника землевпорядного підприємства
Утилітарні риси	Елементи методів землевпорядного проектування, державної реєстрації земельних ділянок, кадастрового обліку земель та земельних ділянок, оцінки земель та земельних ділянок
Культурні символи	День землевпорядника, специфічні сертифікати та свідоцтва і ін.
Письмові кодекси	Земельний та інші кодекси, закони, методика, порядки, стандарти, інструкції, методичні рекомендації
Усні кодекси	Неформальні норми поведінки професійних землевпорядників
Установки та зразки поведінки	Кодекс етики професійних землевпорядників

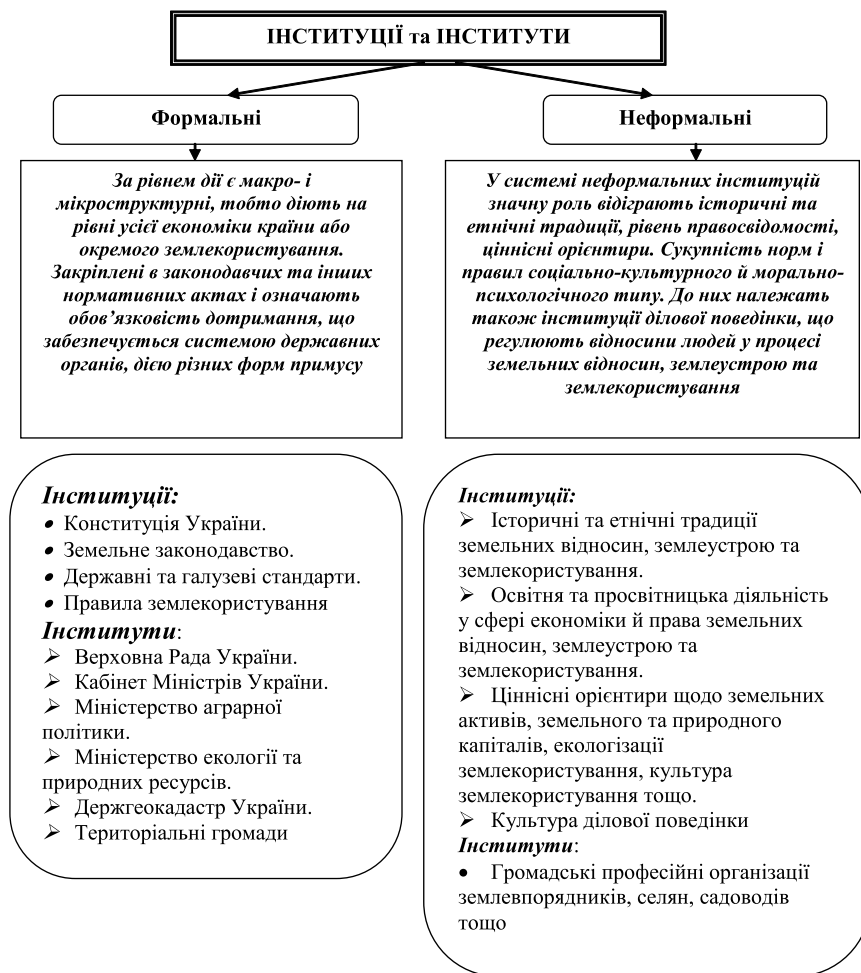

Рис. 2. Характеристика видів інституцій та інститутів

ворення, які є "десь зовні", і суб'єктивні "пружини" людської діяльності "в головах людей" [6].

Спрощено Модель соціально-економічної Інституції можна розглядати як двополюсне явище. З однієї

сторони, це стійкі соціокультурні психотипи причетних до нього людей, що у теорії називається неформальною інституцією ("в головах людей"). З іншої — це формальні інституції — так звані "правила гри", що формалізовані у законодавстві, кодексах та інших прийнятих документах. Для характеристики Інституції, її розвитку визначальною за теорією є неформальна складова. Вона важко піддається змінам та є впливовішою на загальний стан Інституції.

Запропонована Модель класифікує, встановлює ієрархію і взаємодію всіх складових Інституції землевпорядкування. В ній, звичайно, визначальною є складова неформальної інституції як стійких соціокультурних психотипів, перш за все, самих землевпорядників та, крім того, людей, що мають вплив на їх роботу і результати (землевпорядні заходи та дії й земельно-кадастрову інформацію). У Моделі еволюційний поштовх розвитку виходить з неформальної інституції і через організації (інституційні утворення — інститути) або за їх допомогою формує "правила гри" — формальну інституцію (шлях I табл. 3). За такого підходу до нових "правил гри" готові усі складові Інституції, і у першу чергу — самі землевпорядники. За таких умов "правила гри" будуть виконуватися. В інституційній теорії цей феномен отримав назву "path dependence" — залежність від традицій, ментальності, стійких соціокультурних психотипів. Саме цим ми можемо пояснити наявність та відмінності англосаксонської, німецької, американської та інших систем (інституцій) землевпорядкування.

Таблиця 3. Функціональна модель інституції землевпорядкування (класифікація, ієрархія і взаємодія складових)

Шлях I	Шлях II
1. Неформальні інститути та інституції (те що є «головах людей», стійкі соціокультурні психотипи)	1.1. Професійні землевпорядники та оцінювачі земельної власності
	1.2. Землевласники та землекористувачі
	1.3. Користувачі земельно-кадастрової інформації
2. Професійні землевпорядні організації	2.1. Всеукраїнська громадська організація «Спілка землевпорядників України», асоціації землевпорядних організацій та оцінювачів тощо
	3.1. Наука
	3.2. Вища освіта
	3.3. Професійні землевпорядні видання, проекти
3. «Виховні» інституційні утворення (методичні та інформаційні)	4.1. Земельна політика
	4.2. Організаційно-управлінські структури органів виконавчої влади, місцевого самоврядування тощо
	4.3. Методичне забезпечення
	4.4. Організаційно-технічне забезпечення
4. Землевпорядні структурні підрозділи в установах та організаціях	5.1. Регулятори загального призначення (КМУ та ін.)
	5.2. Регулятори галузевого призначення (Держгеокадастр України та ін.)
	5.3. Регулятори професійного призначення (саморегульвні організації у сфері землеустрою та оцінки земель)
5. Регуляторні інституційні утворення	6.1. Законодавство (кодекси, закони, методики, порядки тощо)
	6.2. Концепції, Програми
	6.3., Інструкції, Стандарти
	6.4. Методичні рекомендації, землевпорядна політика галузевих регуляторів тощо
6. Формальні інституції («правила гри»)	

не відкидає і революційний поштовх розвитку через стимулювання необхідного розвитку Інституції шляхом прийняття і насадження бажаних "правил гри" (шлях II табл. 3). Проте такий шлях має бути виваженим щодо наявного потенціалу до змін у неформальній складовій (неврахуванням цього і

пояснюється слабка результативність реформи управління земельними ресурсами та землекористуванням в сучасній Україні).

Відтак уміле поєднання еволюційних та революційних підходів інституційної моделі формує та забезпечує ефективність земельних політик держави чи економічних систем. Таким чином, на відміну від класичних нормативних теорій, інституціональна теорія землевпорядкування створює науковий фундамент ефективного забезпечення реформування земельних відносин та землекористування і відповідно розвитку землеустрою та землевпорядкування, земельного кадастру і в підсумку управління земельними ресурсами та землекористуванням, через використання знань про стан, ієрархію і взаємодію всіх складових Інституції землевпорядкування.

Нова теорія розглядає землевпорядну діяльність не обмеженою, "технічно-економічною" чи "нормативно-технічною" Системою, а багатогранною суспільною соціально-економічною Інституцією, яка, на відміну від теоретичних уявлень про "Систему землевпорядкування", проростає не просто новими, а визначальними для себе організаційними та соціальними компонентами "Інституції землевпорядкування".

У Швейцарському федеральному політехнічному інституті Цюріха (проф. Кауфманн І. та ін.) вважають, що землеустрій (Land Management) належить до видів просторово-регулювальної діяльності й методів (інструментів) політичних дій [8]. Водночас як інструмент державної та муніципальної діяльності, на їхню думку, землеустрій повинен включати: планування використання землі; заходи щодо консолідації земельних ділянок, зміни прав на землю, меліорацію земель і ландшафтне проектування, трансформацію угідь; моніторинг земель, навігацію, геоінформаційні, реєстраційні й картографічні системи; межування земель, геодезичні дослідження. Більш деталізовану модель, яка визначає роль і місце землеустрою в здійсненні земельної політики стосовно регулювання земельних відносин та організації використання й охорони земель у зарубіжних країнах наводять учені Міжнародної федерації землемірів (FIG) під керівництвом віце-президента Пауля Ван дер Моленна [9].

У своїх ранішніх дослідженнях А.М. Третяк [10] звертав увагу на те, що на основі системного підходу до реалізації земельної політики з організації використання землі та її багатств здійснюється управління земельними ресурсами: планується розвиток землекористування, регулюються земельні відносини, перерозділяються земельні ділянки, встановлюються сервітути, здійснюється державне втручання в ринок продажу й оренди земельних ділянок, оподаткування земель та іншої нерухомості. Проте необхідно звернути увагу на тому, що інституціональна теорія наголошує: визначальною в Інституції завжди залишається її неформальна складова. Під час розгляду землевпорядкування як "Системи" попередні теорії не розглядали цей визначальний чинник землевпорядної діяльності. Не акцентувалась увага на класифікації, ієрархії та взаємодії широкого різноманіття організаційних складових землевпорядкування. В кращому випадку коло цих складових розширювалось державним (нормативним та адміністративним) регулюванням.

Для прихильників нормативних теорій наші інституціональні новачки можуть виглядати як певне збагачення сучасної сутності "Системи землевпорядкування". Проте дане теоретико-прикладне збагачення сутності явища землевпорядкування є вкрай вагомим та важливим, щоб розглядати його уже не стільки "Системою", скільки "Інституцією".

Водночас, звичайно, не заперечується наявність базових системних основ організації землевпорядкування на макро— та мікрорівні управління. Це викладено А.М. Третяком у праці "Землеустрій в Україні: теорія, методологія" [2], де виділяючи логічні зв'язки та синер-

гетичний ефект взаємодії елементів Системи. Проте для нас більш важливим є те, що явище "землевпорядкування" зростає з його замкнутої суб'єктно-техніко-економічної до соціально-економічної площини, а відтак визнається у теорії соціально-економічної інституції.

Життя змінює уявлення про явище "землевпорядкування", розширюючи його складові за межі земельної ділянки та землекористувань підприємств, за межі організаційного, методичного, технічного, еколого-економічного, правового до соціального і професійно-психологічного поля. Такий приріст якості складових "землевпорядкування" пояснюється лише інституціональною теорією землевпорядкування. Теорією, яка передусім позиціонує свою сутність з відкриттям і поясненням явища Інституції землевпорядкування (землевпорядної діяльності).

Отже, землевпорядна діяльність (землевпорядкування) є соціально-економічною інституцією, що забезпечує довіру, порозуміння і керованість у соціально-економічному просторі, через професійну обробку, подачу і інтерпретацію для користувачів земельної інформації про факти і процеси життєдіяльності організацій (інститутів). У вузькому сприйнятті землевпорядкування — це Інституція трансформації з допомогою специфічних методів, правил (формальна її складова) і професійних навичок і суджень (неформальна складова інституції) фактів землегосподарювання на мову цифр для порозуміння і керованості усіх суб'єктів соціально-економічного простору. В широкому сенсі землевпорядна діяльність як Інституція формує певне обличчя землеволодіння і землекористування, державних земельних установ, громадських та інших організацій (Інститутів), що організують та здійснюють управління використанням і охороною земель та інших природних ресурсів й забезпечують важливе інформаційне наповнення місцевих, регіональних, національних і глобальних соціально-економічних просторів.

Відтак стає зрозумілим, що явище Інституція вбирає у себе явище "Системи" землевпорядкування (рис. 3).

Зовні це виглядає як процес поглинання. Водночас проходить інституціоналізація методичного, технічного і організаційного рівнів "Системи" землевпорядкування шляхом покращення її якісних характеристик. Це відбувається за рахунок синергії можливостей більшої сукупності складових в "Інституції" порівняно з "Системою".

Інституція землевпорядкування перш за все характеризується станом неформальної складової, її здатністю через "організації-інститути" (передусім об'єднання професійних землевпорядників) впливати на прийняття і дотримання "правил гри". Впливати на ефективне представлення управлінської та господарської діяльності в суспільстві (поєднання І, рис. 3). Цей приріст теоретичних уявлень відкриває нові шляхи розвитку землевпорядкування, а відповідно і заходів земельної реформи. Його наукова і нормативно-правова складові ("правила гри") все в більшій мірі базуються на ідеях, впливі професійного середовища, що має стати все більш організаційно об'єднаним. З іншого боку, інституціональна теорія землевпорядкування відкриває можливість та обґрунтовує потребу застосування в земельній політиці державних регуляторних органів, наукових шкіл, професійних об'єднань землевпорядників, ідеології "землевпорядного інжинірингу" та "землевпорядного імперіалізму" (поєднання ІІ, рис. 3). Європейська економічна комісія ООН пов'язує інжиніринг з інноваційним розвитком будь-якої діяльності.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Інституціоналізація землеустрою та землевпорядкування — це перехід від "Системи", або з однієї з функцій управління, землевпорядна діяльність зростає до окремого важливого сегменту в економічному просторі —

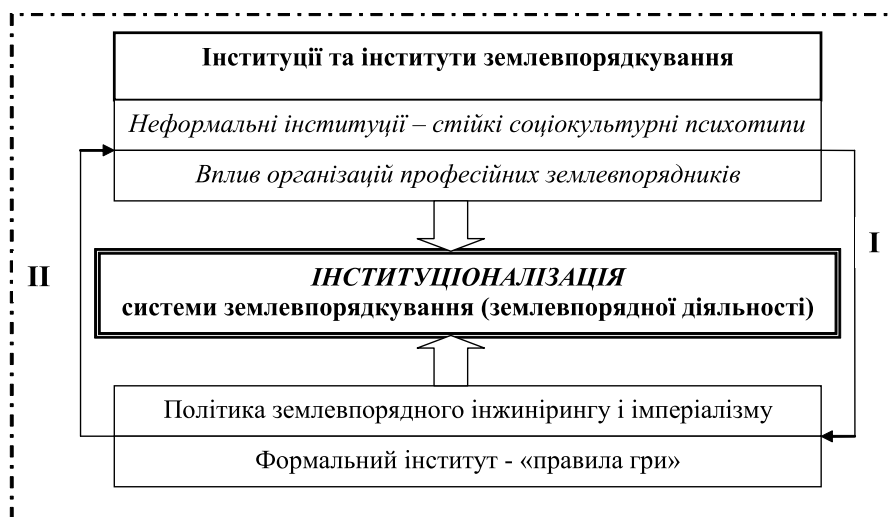

Рис. 3. Логічно-змістова схема теоретико-прикладного збагачення "Системи" і трансформації в "Інституцію" землевпорядкування

до соціально-економічної "Інституції". Це відбувається на вимоги сучасної землевпорядної практики та інших викликів національної і глобальної економіки. У землевпорядній діяльності визріла необхідність перегляду фундаментальних орієнтирів подальшого розвитку. В науці і практиці розвиненого світу в об'єктивній основі такого перегляду немає сумнівів. В Україні зміни більше мотивовані незаслуженою другорядністю професії землевпорядника в управлінському середовищі і в економічній науці. Так підготовка фахівців-землевпорядників здійснюється тільки в галузі технічних наук. Проте і там зміна теоретичних уявлень мотивована потребою адекватної наукової відповіді на процес зростання вагомості землевпорядної діяльності в сучасному соціально-економічному просторі. Останнє вимагає переходу до підготовки фахівців-землевпорядників у галузі соціально-поведінкових наук та здійснення подальших досліджень.

Перспективи подальших розвідок заключаються в науковому обґрунтуванні наукової гіпотези трактування та розвитку землевпорядкування як соціально-економічної інституції.

Література:

1. Третяк А.М., Третяк В.М. Концептуальні засади новітньої інституціонально-поведінкової економічної теорії для економіки землекористування України. MODERN PROBLEMS IN SCIENCE. Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference Prague, Czech Republic. November 09—12, 2020. С. 163—166.
2. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: монографія. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. — 488 с.
3. Tretiak A., Tretiak V., Priadka T., Kapinos N. The institutional theory trend of land organization and land planning development. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. — № 1. — 2021. — С. 12—18.
4. Третяк А.М. Концепція вдосконалення земельних відносин в Україні // Землевпорядний вісник. — 2006. — № 3. — С. 27—30.
5. Ха-Юн Чанг. Економіка: інструкція з використання. 2-ге видання. Переклад з англ. Андрій Лапін. К.: 2017. 400 с.
6. Ходжсон Джеффри. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории / Джеффри Ходжсон; Пер. с англ. — М.: Дело, 2003. — 464 с.
7. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. пер. с англ. А.Н. Нестеренко. М.: Начала, 1997. 190 с.
8. Kaufmann (Switzerland). Land Management Opportunities for Sustainable Development, Provided by the

Cadastre 2014 Approach // Report of the FIG Commission 7. Work shop in Quebec City (2748) www. Quebec 2007.

9. Molen P.V.D. Land Administration Policies and Systems / P.V.D. Molen, E.H. Silayo, A.M. Tuladhar // Comparative Study to Land Policy in 9 Countries in Africa and Asia. — Stockholm: FIG Working Week, 2008. — P. 6.

10. Третяк А.М. Концептуальні засади "землеустрою — 2030". Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. № 1—2. 2013. С. 4—12.

References:

1. Tretiak, A.M. and Tretiak, V.M. (2020), "Conceptual foundations of a new institutional and behavioral economic theory for the land use economy of Ukraine", MODERN PROBLEMS IN SCIENCE. Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference Prague, Czech Republic, November 09—12, pp. 163—166.
2. Tretiak, A.M. (2013), Zemleustrii v Ukraini: teoriia, metodolohiia [Land organization in Ukraine: theory, methodology], OLDI-PLUS, Kherson, Ukraine.
3. Tretiak, A. Tretiak, V. Priadka, T. and Kapinos, N. (2021), "The institutional theory trend of land organization and land planning development" Land management, cadastre and land monitoring, vol. 1, pp. 12—18.
4. Tretiak, A.M. (2006), "The concept of improving land relations in Ukraine", Land Management Bulletin, vol. 3, pp. 27—30.
5. Chang, Ha-Yun (2017), Ekonomika: instruktsiia z vykorystannia [Economics: User Guide], 2nd edition, Kyiv, Ukraine.
6. Hodgson, J. (2003), Jekonomicheskaja teoriia i instituty: Manifest sovremennoj institucional'noj jekonomicheskoi teorii [Economic theory and institutions: Manifesto of modern institutional economic theory], Delo, Moscow, Russia.
7. North, D. (1997), Instituty, institucional'nye izmeneniia i funkcionirovanie jekonomiki [Institutions, institutional change and the economy functioning], Nachala, Moscow, Russia.
8. Kaufmann (Switzerland) (2014), "Land Management Opportunities for Sustainable Development", Provided by the Cadastre 2014 Approach, Report of the FIG Commission 7. Work shop in Quebec City, Quebec, Canada.
9. Molen P.V.D. Silayo, E.H. and Tuladhar, A.M. (2008), "Land Administration Policies and Systems", Comparative Study to Land Policy in 9 Countries in Africa and Asia, FIG Working Week, Stockholm.
10. Tretiak, A.M. (2013), "Conceptual principles of "land organization — 2030", Land management, cadastre and land monitoring, vol. 1—2, pp. 4—12.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2021 р.